

ТЕМА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 1:

Визначення туберкульозу як хвороби. Епідеміологія туберкульозу.

Основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу. Збудник туберкульозу, його властивості. Шляхи зараження туберкульозом.

Актуальність теми. Туберкульоз на сьогодні є однією з найактуальніших медико-соціальних проблем не тільки в Україні, але й в усьому світі. За даними ВООЗ, більше ніж третина населення земної кулі інфікована мікобактеріями туберкульозу. У 2015 році 10,4 млн осіб у світі захворіли на туберкульоз, 1,8 млн померли від цієї хвороби. Туберкульоз уражує всі органи і системи організму людини. Тому лікарям різних профілів необхідні знання етіології, епідеміології туберкульозу.

Мета заняття: навчитись аналізувати епідеміологічну ситуацію з туберкульозу, вивчити основні питання епідеміології, етіології туберкульозу.

Студент повинен знати:

- основні епідеміологічні показники туберкульозу;
- морфологічну будову та властивості збудника туберкульозу;
- складові епідеміологічного процесу при туберкульозній інфекції.

Студент повинен вміти:

- аналізувати основні епідеміологічні показники поширеності туберкульозу;
- визначати шляхи зараження туберкульозом;
- визначати фактори ризику захворювання на туберкульоз.

Міжпредметна інтеграція.

Предмет	Знати	Вміти
Попередні:		
Анатомія	Анатомію органів дихання.	
Фізіологія	Фізіологію органів дихання.	
Патологічна фізіологія	Патофізіологію захворювань органів дихання .	
Мікробіологія	Морфологічну будову, властивості, патогенність і вірулентність МБТ, методи їх виявлення в харкотинні та інших патологічних матеріалах.	Зібрати матеріал для бактеріологічного дослідження. Оцінити отримані результати.
Наступні:		
Епідеміологія	Складові епідеміологічного процесу інфекційного захворювання.	
Соціальна медицина	Соціальні фактори ризику виникнення туберкульозу.	

Зміст теми заняття:

Визначення туберкульозу як захворювання. Основні епідеміологічні показники (інфікованість, захворюваність, хворобливість, смертність) та їх динаміка за останні 10-15 років. Поширення туберкульозу в країнах із різним рівнем економічного розвитку.

Збудник туберкульозу, морфологічна будова, властивості. Види мікобактерій туберкульозу (МБТ) та їх епідеміологічне значення. Мінливість МБТ (L-форми, фільтруючі форми; персистенція, реверсія). Хіміорезистентні МБТ та їх клінічне значення. Атипові мікобактерії. Стійкість МБТ у навколишньому середовищі. Джерела туберкульозної інфекції. Виділення мікобактерій у навколишнє середовище. Шляхи зараження туберкульозом. Фактори ризику захворювання на туберкульоз.

План і організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10-20 % робочого часу): організація заняття, постановка навчальної мети, контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (60-90% робочого часу): формування професійних норм і навичок. Студенти самостійно і під контролем викладача оцінюють епідеміологічну ситуацію з туберкульозу в світі та в Україні, аналізують епідеміологічні показники, визначають фактори ризику захворювання на туберкульоз.

Заключний етап (10-20 % робочого часу): контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок, підведення підсумків, домашнє завдання.

Матеріали методичного забезпечення заняття.

Тестовий контроль.

1. Які складові сполуки МБТ є основними носіями антигенних властивостей?
  - A. Білки.
  - B. Ліпіди.
  - C. Вуглеводи.
  - D. Мінеральні солі.
  - E. Полісахариди.
2. Який з видів МБТ є найпатогеннішим для людини?
  - A. *M. tuberculosis*.
  - B. *M. avium*.
  - C. *M. kansasii*.
  - D. *M. africanum*.
  - E. *M. bovis*.
3. Який вид збудника, за класифікацією Runyon, відносять до атипових мікобактерій?
  - A. *M. avium*.

- B. *M. bovis*.
  - C. *M. africanum*.
  - D. Фільтрівні форми.
  - E. *M. tuberculosis*.
4. Які мікобактерії називають L-формою?
- A. Атипові МБТ.
  - B. Авізуальні форми МБТ.
  - C. МБТ, які частково втратили клітинну стінку.
  - D. Фільтрівні форми МБТ.
  - E. Вакцинний штам МБТ.
5. Які мікобактерії викликають (спричинюють) мікобактеріоз?
- A. МБТ, стійкі до антимікобактеріальних препаратів.
  - B. *M. tuberculosis*.
  - C. Кислотостійкі сапрофіти.
  - D. L-форми мікобактерій.
  - E. Атипові мікобактерії.
6. Яке визначення найточніше характеризує атипові мікобактерії?
- A. Вони викликають захворювання, подібне до туберкульозу, у осіб зі зниженим імунітетом.
  - B. Це непатогенні для людини мікобактерії.
  - C. Вони викликають туберкульоз з атиповим перебігом.
  - D. Це збудники лепри.
  - E. Це змінені під впливом хіміотерапії мікобактерії.
7. Який шлях передачі інфекції при туберкульозі зустрічається найчастіше?
- A. Статевий.
  - B. Контактний.
  - C. Внутрішньоутробний.
  - D. Аліментарний.
  - E. Аерогенний.
8. Для встановлення епідеміологічної небезпеки хворого на туберкульоз легень має значення:
- A. Тривалість захворювання.
  - B. Знаходження МБТ у харкотинні хворого.
  - C. Локалізація патологічної ділянки.
  - D. Виражені ознаки інтоксикації.
  - E. Наявність супутнього неспецифічного бронхіту.
9. Що таке поширеність (хворобливість) туберкульозу?
- A. Це загальна кількість хворих на активний туберкульоз, що перебувають на обліку на кінець року на 100 тис. населення.

В. Це загальна кількість хворих на активний туберкульоз, що перебувають на обліку на кінець року на 10 тис. населення.

С. Це кількість вперше виявлених хворих, за винятком кількості померлих на 100 тис. населення.

Д. Це загальна кількість вперше виявлених хворих на 10 тис. населення.

Е. Це кількість хворих, що перебувають на обліку на кінець року, мінус число померлих на 100 тис. населення.

10. Яка причина виникнення первинної медикаментозної стійкості МБТ?

А. Несвоєчасне виявлення туберкульозу.

В. Зараження стійкими штамми МБТ.

С. Лікування заниженими дозами хіміопрепаратів.

Д. Пізнє виявлення туберкульозу.

Е. Нерегулярний прийом антимікобактеріальних препаратів.

Орієнтовна карта для організації самостійної роботи студентів з навчальною літературою:

Навчальні завдання	Вказівки до завдання	Відповідь
<u>Вивчити:</u> Епідеміологічні показники туберкульозу.	Захворюваність; хворобливість (поширеність); смертність; інфікованість.	
Складові епідеміологічного процесу при туберкульозі.	Джерела туберкульозної інфекції; шляхи зараження туберкульозом; сприйнятливність організму людини до туберкульозної інфекції.	
Етіологію туберкульозу	Морфологічну будову та властивості збудника туберкульозу (патогенність, вірулентність, мінливість).	

Література:

1. Фтизіатрія. Підручник / За ред. В.І.Петренка.–Київ, ВСВ «Медицина»:, 2015р. – 472 с.
2. Інфекційні хвороби з основами фтизіопульмонології. Навчальний посібник / Ільницький І. Г., Чорновіл А. В., Грицко Р. Ю., Костик О. П., Січкоріз О. Є., Рудницька Х. І.- Львів, 2009.- 404 с.
3. Фтизіатрія: навчальний посібник /За ред. В. П. Мельника, І. Г. Ільницького.- Київ, Львів: Атлас, 2008.- 304 с.
4. Фтизіатрія: підручник / За ред. акад.. А.Я. Циганенка, проф. С.І. Зайцевої. – Харків: Факт, 2004. – 390 с.

5. Савула М. М., Ладний О. Я. Туберкульоз. Підручник. Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 323 с.
6. Фтизіатрія: навчально-методичний посібник. Збірник завдань для тестового контролю знань / За ред. В.Ф. Москаленка, В.І. Петренка. - Вінниця: Нова книга, 2005.- 296с.